

Nr 175

Av herrar **Helén** och **Wedén**, om inrättande av professurer inom rättssociologiens område.

Vi vet att brottsligheten ökar, men vi känner endast i begränsad omfattning till orsakerna härtill. Man kan emellertid antaga, att det till en stor del sammanhänger med samhällets raska omvandling. Inte minst gäller det för ungdomsbrottsligheten. Ungdomsbrottslighetens ökning är inte någon för vårt land speciell företeelse. Liknande problem uppträder i ett flertal länder på bägge sidorna om järnridån. Det ligger därför nära till hands att antaga att ungdomens beteende sammanhänger med samhällets industrialisering och den inverkan som den processen har på en rad företeelser, framför allt dess inverkan på familjen. Genom industrialiseringen har familjebanden blivit svagare, och de unga får nu mindre emotionell trygghet i familjegruppen än tidigare. Detta förhållande understrykes än starkare genom utbildningens ökade betydelse, som ju ofta har den följd att barnen har en bättre utbildning än föräldrarna och även av den anledningen har svårare att få kontakt med dem och förklara sina problem. Till detta kommer även det ständigt ökade skilsmäsoantalet, vilket medför att barnen ofta växer upp i socialt stympade hem. Man har starka skäl att tro att detta är en av orsakerna till ungdomsbrottsligheten. Gängen begår ofta brottsliga handlingar, som inte kan förklaras ur vinningslystnad, utan måste ses som ett uttryck för en snedvriden längtan efter gemenskap.

Familjens förändrade ställning har ävenledes givit upphov till en rad rättsregler, framför allt bestämmelser som reglerar socialvårdens verksamhet och dess rätt och skyldighet att ingripa på områden som tidigare helt var lagda under familjens egen domvärjo. Det gäller t. ex. understöd åt gamla, omhändertagande av sjuka, fattiga och vanartiga barn. Vidare finns det regler om skolgång och utbildning i övrigt.

Det är över huvud något som utmärker det moderna samhället: den enorma tillväxten av rättsregler. Bakgrunden till den ökningen kan till en del sägas vara ideologisk. Man eftersträvar inom vissa politiska läger ett reglerat och planerat samhälle. Men orsakerna ligger säkerligen till lika stor del i samhällets strukturförvandling. Industrialiseringen har möjliggjort tekniska framsteg på både produktionens och samfärdselns område. Man har därför fått lagstifta om arbetsplatsen och om samfärdseln men även om de nya samhällena (städer och andra tätorter). Det ger upphov till

byggnadslagstiftning, vägstadgor, trafikförordningar, hälsovårdsstadgar och ordningsbestämmelser för städer och samhällen. En del bestämmelser botten i våra ökade kunskaper om vad som är skadligt för människor, t. ex. om hur sjukdomar sprides.

Vi har skäl antaga att denna strukturomvandling i fråga om familjen och samhället i övrigt spelar en väsentlig roll vid allt avvikande (devierande) beteende, men detta beteende har inte, trots att det årligen kostar samhället stora summor, blivit föremål för verkligt ingående studier.

I årets statsverksproposition upptages driftkostnaderna för fångvård och fångvårdsanstalter till 66,3 miljoner kronor, driftkostnaderna för skolor tillhörande barna- och ungdomsvården jämte ersättningar för inackorderingshem till 13,5 miljoner kronor och ersättningarna för skador vållade av vissa rymlingar till 0,1 miljon kronor. Tillsammans sålunda nära 80 miljoner kronor i rena driftkostnader för brottslingsvården, vartill kommer kriminalsidans andel i kostnaderna för domstolarna, rättegångs- och polisväsendet samt i kommunernas kostnader för det sistnämnda, allt kostnader vilka tillsammans måhända kan beräknas uppgå till minst samma belopp som statens direkta utgifter för brottslingsvård. Därtill kommer kapitalinvesteringarna för byggnader inom fångvården samt barna- och ungdomsvården, vilka i årets statsverksproposition är beräknade till 18,5 miljoner kronor. Det rör sig sålunda om mycket betydande belopp, som brottsligheten årligen kostar det allmänna, och ändå har här inte gjorts något försök att beräkna de säkerligen mångdubbelt större indirekta, samhällsekonomiska kostnaderna till följd av brottsligheten i vårt land.

Det förhållandet att brottsligheten ökar, samtidigt som levnadsstandarden och bildningsnivån stiger, måste enligt vårt förmenande — alldeles bortsett från de samhällsekonomiska och statsfinansiella synpunkterna — påkalla statsmakternas allvarliga uppmärksamhet. Det är helt enkelt symptom på djupt liggande brister i vårt välståndssamhälle, vilka det gäller att komma till rätta med. Men *varför* människor begår brott och *hur* brottsligheten skall bemästras, det vet vi mycket litet om, och det har det knappast gjorts verkligt systematiska försök att ta reda på.

Det räcker inte att kosta på moderna anstalter för vård av dem som redan begått brott; vi måste samtidigt sätta in resurser på att få klarhet i hur vi bäst skall *hindra* att folk begår brott. Vi måste i vårt land få i gång *forskning direkt inriktad på brottsligheten och dess orsaker*.

Vi tror, att detta syfte bäst tillgodoses genom att man upprättar professorer i rättssociologi (kriminologi, kriminalpsykologi, social patologi). Bäst vore måhända att upprätta professurer med något olika arbetsprogram vid de olika universiteten och högskolorna, några inom de juridiska och några inom de humanistiska fakulteterna. Att verkligen få i gång en forskning inom detta på visst sätt nya område kommer att ta tid, och det är därför mycket betydelsefullt från ren rekryteringssynpunkt att statsmakterna

omedelbart fattar principbeslut om att akademiska lärostolar i ämnet skall upprättas.

Under hänvisning till vad ovan sagts hemställer vi,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om
proposition till nästa års riksdag angående upprättande av
professorer inom rättssociologiens område vid universiteten
och Stockholms högskola.

Stockholm den 27 januari 1959

Gunnar Helén

Sven Wedén

Nr 176

Av herr **von Seth m. fl.**, om inrättande av en professur i väg-
byggnad vid Chalmers tekniska högskola.

Förra årets riksdag fattade beslut om inrättande av en professur i vägbyggnad vid kungl. tekniska högskolan från och med budgetåret 1959/60. Sedan länge har frågan varit aktuell att etablera en sådan lärostol även vid Chalmers tekniska högskola. I förra årets statsverksproposition fann föredragande departementschefen det ur flera synpunkter angeläget, att forskning och undervisning på vägbyggnadsområdet företräddes av lärare i professors ställning, men tyvärr föreslogs endast en professur.

Frågan löstes därmed endast partiellt, och behovet kvarstår att inrätta vägbyggnadsprofessuren vid Chalmers tekniska högskola.

Vägtransporterna kommer att spela en alltmer betydande roll för såväl person- som godsbefordran, och vägnätet erfordrar en genomgripande upp- rustning för att möta trafikutvecklingen. Den mångfald faktorer, som be- tingar den successivt ökande väg- och gatubyggnadsverksamheten, behöver här ej närmare motiveras utan framgår klart av redogörelsen för vägplanen i årets statsverksproposition under sjätte huvudtiteln.

Vägbyggandet blir tekniskt sett alltmer krävande. Stora framsteg har gjorts på vägbyggnadsområdet under senare år, men vägbyggnadstekniken är fortfarande stadd i stark utveckling. Forskning pågår och måste fort- sätts för teknisk-ekonomiska lösningar inom detta område, som kräver stora investeringar. En gedigen utbildning är likaså nödvändig för de hög- skoleutbildade väg- och vattenbyggnadsingenjörerna. De ökade insatserna